

Fenomen: fotoknjiga

Miha Colner

Danes so knjige umetnika, avtorski zini, fotoknjige in kakršne koli sorodne oblike vizualnih knjig pretežno institucionalizirana disciplina na področju sodobne umetnosti, ki je zgradila tako lasten teoretski aparat kot produkcijsko in prezentacijsko infrastrukturo. Njihov nadvse množičen pojav pa je moč razumeti tudi v kontekstu iskanja dostopnih oblik javne manifestacije likovnih del ter vračanja v materialnost v obdobju prevladujočih digitalnih medijev. Neizmerno obilje vsebin, ki jim je posameznik izpostavljen na vsakem koraku, vodi ustvarjalce k rabi in mešanju različnih pristopov, stilov in žanrov. Raznolike so tudi intence avtorjev in producentov tovrstnih knjig: na eni strani se pojavlja želja po široki dostopnosti, ki jo omogoča napredujoča tehnologija tiska in knjigoveštva, na drugi pa ideja o edinstvenosti in ekskluzivnosti, ki se odraža v unikatnih izdelkih in nizkih nakladah.

Bojan Radovič, fotograf

Miha Colner

V zgodovini avtorske fotografije na območju Slovenije so se trendi in tendence v preteklega pol stoletja izmenjevali postopoma in v nenehni diskontinuiteti. Eden izmed umetnikov in fotografov, ki je skozi svoje avtorsko delovanje uspel preizkusiti najrazličnejše tehnične in idejne izraze, je Bojan Radovič (1960), ki se je pri tem napajal tako na domači tradiciji kot na globalnem prepihu, ki ga je bil deležen že v zgodnji fazi. Iskanje vedno novih in nekonvencionalnih načinov izraza je postalo *modus operandi* v njegovem delovanju, saj je v skoraj štiridesetih letih ne povsem kontinuiranega ustvarjanja je uspel združiti in premešati številne načine, žanre in koncepte ter vzpostaviti svojstven princip dela, ki temelji

na heterogenosti, nenehnem iskanju in spreminjanju, kar je pravzaprav odziv na duh današnjega prostora in časa, ko/kjer so stvari vse bolj začasne, spremenljive in nedokončne.

Laia Abril – feministka, ki s tematizacijo ženskega telesa naslavlja nelagodne vidike skritih problemov sodobne družbe

Jasna Jernejšek

Prispevek, sestavljen iz intervjuja, refleksije razstave *O splavu* in predstavitve knjige *Lobismuller* iz različnih vidikov osvetljuje delo katalonske multidisciplinarna umetnice Laie Abril. Avtoričini projekti so večplastne raziskave, ki skozi introspektivno vizualizacijo intimnih zgodb naslavlja najboljši nelagodni vidiki nevidnih, skritih in zamolčanih problemov sodobne družbe. O splošnem pripoveduje skozi partikularno in ob tem nenehno vzporeja preteklost in sedanost, s čimer opozarja na kontinuiteto določenih problematik in osvetljuje njihove sodobne različice. Da so pod drobnogledom predvsem ženske, ni naključje, temveč posledica (po potrebi spregledanega) dejstva, da navkljub stopnji emancipacije, ki s(m)o jo v 21. stoletju v določenih kulturah ženske dosegle v primerjavi s preteklimi obdobji, enakost spolov ni realizirana in pogosto (še vedno) ostaja zgolj na deklarativni ravni.

Razstavljanje fotoknjig

Živa Brglez

Prispevek se osredotoča na podmene in premene razstavljanja fotoknjig. Avtorica se v besedilu sprašuje, kakšen medij je fotoknjiga – kakšne so njegove posebnosti in kaj lahko iz njih razbere kurator. Izpostavljeni sta dve posebnosti fotoknjige: narativnost, ki se v fotoknjigi ustvarja s preišljenim sekvenciranjem podob in zaradi katere je nezaželeno razstavljalsko fragmentiranje

in/ali dekontekstualiziranje fotoknjige na posamične fotografije, in materialnost fotoknjige. Slednja pomeni, da je fotoknjiga knjiga, predmet, namenjen temu, da ga vzamemo v roke in prelistamo, da je celosten umetniški izdelek, ki ga poleg fotografij oblikujejo še vezava, kakovost papirja in drugi grafičnooblikovalski postopki. Z raznimi nadomestki v obliki videoprojekcij ipd. je materialni vidik povsem zanemarjen, v vitrini pa je fotoknjiga povsem primerljiva s Sneguljčico – lepa je, a brez življenja. Kot primera novejših in potencialno dobrih praks razstavljanja fotoknjig sta izpostavljeni kölnski Muzej fotoknjig in barcelonska razstava *Fenomen fotoknjige*.

Kaj je (dobra) fotoknjiga?

ali fotoknjige z domačih knjižnih polic

Emina Djukić

Pričujoči prispevek se je začel kot ideja vpogleda v življenje fotoknjig na domačih policah. Zanimalo nas je, kako jih izbrani akterji razumejo, doživljajo in zbirajo. Kakšne oziroma katere fotoknjige so zanje pomembne in zakaj? Raznovrstnost odgovorov pa je poleg osebnih preferenc odprla še poglavje definiranja tega širokega in raznolikega področja. Izkazalo se je, da je odgovor na vprašanje, kaj fotoknjiga sploh je, precej odvisen od zornega kota oziroma izhodišča odgovarjajočega in kako je na neki način to celo nepomembno, saj je odlično delo pač odlično delo, ne glede na definicije in klasifikacije. Morda je bolj zanimivo vprašanje, kaj delo povzroči v gledalcu/bralcu, kako premakne njegov psihični svet, s čim in zakaj. Tudi ta odgovor je seveda vezan na subjektivno naklonjenost posameznikov in mnenja nekaterih si lahko preberete na naslednji strani. Zanimivo pa je, kako se z desetimi odgovarjajočimi in s približno 60 izbranimi fotoknjigami vseeno pokažejo presečne množice in stičišča.

Saj je vse samo fikcija

Pripovedništvo in fotoknjiga

Gerry Badger

Prevedel Jaka Andrej Vojevec

Prispevek je razprava o fotoknjigi, njeni specifičnosti in o pripovedni moči in nemoči fotografije v fotoknjigah. Na primerih bolj ali manj slavnih in znanih fotoknjig kot so npr. *Ameriške fotografije* (*American Photographs*, 1938) Walkerja Evansa, *Američani* (*The Americans*, 1959) Roberta Franka, *New York* Williama Kleina, *Rdečeglava žolna* (*Redheaded Peckerwood*, 2011) Christiana Pattersona, pa tudi manj znanih kot so: *Onkraj meja* (*Beyond Borders*, 2009) Frederica Lezmija in *Vas z modro hišo* (*Byn med det bla huset*, 1959) Suneja Jonssona, se članek primerjalno vije med fotografijo, knjigo, filmom, literaturo, glasbo in drugimi vizualnimi umetnostmi. Vztrajno se loteva vprašanja nizanja pripovedi, fotografskih sekvenc, vodilnega motiva, »melodije« fotoknjig in nenazadnje tudi fotografskih »ovir«, ki pripoved zmotijo, prekinajo. Prispevek se loti tudi vprašanja odnosa med besedilom in fotografijo, med družbenim dokumentarizmom in introspekcijo in vse to članek poveže z vsebino, obliko in nenazadnje tudi zgodovino fenomena fotoknjige.

Ključne besede: fotoknjiga, pripoved, fotografska sekvenca, zgodovina fotoknjig, fikcija

Pogovor z Barbaro Čeferin in Jako

Babnikom

Emina Djukić

Barbara Čeferin (1968) in Jaka Babnik (1979) sta k področju sodobne slovenske fotografije že veliko prispevala. Barbara najprej kot fotografinja revije Mladina, ki je med drugim pokrivala prelomne zgodovinske dogodke leta 1991, nato urednica fotografije pri reviji Jana, od leta 2003 dalje pa kot lastnica Galerije Fotografija, v kateri zadnja tri

leta deluje tudi samostojna dobro založena fotografska knjigarna. Jaka Babnik je svoj odtis pustil že na skoraj vseh področjih fotografije: kot profesionalni fotograf, avtor številnih razstav, kurator, mentor različnih delavnic in kot solastnik fotografske založbe Rostfrei Publishing (ki jo vodi skupaj z Boštjanom Pavletičem). V tem pogovoru me je zanimalo predvsem, kaj danes pomeni imeti knjigarno fotoknjig in kaj založbo, kako torej takšne knjige pri nas nastajajo in kako, če sploh, najdejo pot do kupca.